

Medya ve İnsan Ticareti İlkeleri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir ve Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) önderliğindeki uluslararası bir konsorsiyum tarafından aşağıdaki kuruluşlar ile ortak olarak yürütülmektedir:

Bu yayım Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilmiş olan ve ICMPD tarafından Expertise France ve FIIAPP ile ortak olarak yürütölmekte olan "İnsan Ticareti ve Organize Suça Karşı Mücadele - Aşama 2" projesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu yayım Avrupa Birliği'nin yardımları ile oluşturulmuştur.

Yazar: Aidan White, Ethical Journalism Network

ICMPD Ekibi: Madis Vainomaa, Ivanka Georgieva,
Edgar Federzoni dos Santos, William Huddleston

Telif Hakkı:

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), 2017

Resimlerin telif hakları sahipleri tarafından saklı tutulmaktadır. Resimler Creative Commons lisansı koşullarına uygun olarak kullanılmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Bu yayımın hiçbir kısmı telif hakkı sahiplerinin izni olmadan tekrar oluşturulamaz, kopyalanamaz veya fotokopi, kayıt veya herhangi bir veri depolama ve erişim sistemi dâhil elektronik veya mekanik olarak iletilemez.

International Centre for Migration Policy Development (ICMPD)

Gonzagagasse 1, 5th floor
Vienna, Austria
A-1010
www.icmpd.org

Bu yayımın içeriği yazarları olan Aidan White, Ethical Journalism Network ve ICMPD'nin sorumluluğundadır.

Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi, 2017

Tasarlayan: Marc Rechdane

İçindekiler

01. Giriş	05
02. Meselenin Temelini Anlamak	07
03. Haber Merkezi Stratejileri	13
04. Doğru Uygulamalar	15
05. Bağlantılar ve İletişim Kurulacak Kurumlar	23

01. Giriş

İnsan ticaretinin hikâyesi gazeteciler ve editörler için en zorlu, en karışık ve etik bakımdan en sınavıcı görevlerden biridir. İnanılmaz rakamlar içeren bir hikâyedir. Gezegendeki en savunmasız insanlar insan ticareti mağdurları olurlar: köleliğin farklı formlarında yaşayan 40 milyon insan ya da çocuk işçiliğine maruz olan 150 milyon çocuk ya da gene 150 milyon civarındaki göçmen işçiler.

Gerçek rakamı bilinmeyen bu milyonlarca insanlardan insan ticaretine ya-

kalanmış durumdalar ve bu insanların hikâyesini anlatmak büyük bir özen ve hassasiyet gerektirir. Bunun önemli sebeplerinden biri medya ve gazetecilerin haberlerinde kullandıkları dil, tanımlama ve bağlamın zararlı olabiliyor olmasıdır. Nefret uyandırabilir. Stereotipleri destekleyebilir. Cehalet ve yanlış anlamalar oluşturabilir, olayın kökünde yatan sebeplerden ilgiyi çekebilir ve krizin çözümü üzerine çok gerekli olan kamu tartışmalarını engelleyebilir.

Fotoğraf Flickr CC: Esther Vargas'ın (2012) izni ile kullanılmıştır

Bu kılavuz, editörlerin ve gazetecilerin agresif ve rekabetçi medya dünyasında yatan tehlikelerinden kaçınacak şekilde hikâyelerini oluşturmalarına yardım etmeyi amaçlamaktadır.

Aceleyle yayımlama telaşı, sosyal medyanın karışık ve güvenilirmez dünyası ve propaganda ve siyasi baskının artışı gazeteciliğin bir etkileyici manşet ve kısa açıklamalar dünyasında kısıli kaldığı endişelerini arttırmaktadır.

Kölelik ve zorla çalıştırma ile yakından bağlantılı olan insan ticareti, bağlam verebilmek için, mağdurların sesini duyurmak için ve çözüm arayışına yardımcı olmak için düşünceli, bilgili ve özellikle şefkatli haberciliği gerektiren karmaşık bir sosyal sorundur.

Medya ve habercilik, dünyayı insan ticaretinin yok edilemese de azaltılabileceği konusunda ikna etmek için pozitif bir rol oynamalıdır. Siyasi liderlerin ve kamunun tüm hikâyeyi okuyup, duyup, görebilmeleri gerekmektedir. Bu durum, insan ticaretinin temel sebeplerine karşı mücadele etmek için siyasi iradeyi oluşturmanın ilk adımdır.

Bu sayfalardaki tavsiyeler ve öneriler gazetecilerin insan ticaretinin haberini nasıl yapacakları konusunda iki kere düşünmelerine yol açabilir; insanların bununla bağlantılı olan hukuk ve insan hakları meselelerini, mağdurlara yapılan muameleyi, özel hayatlarını ve refahlarını düşünmelerine ve kitlelerin yapılması gerekenleri daha iyi anlamalarına yardımcı olurken hikâyeyi insanlık ve iyi bir tarz ile nasıl aktarabileceklerini düşünmelerine yol açacaktır.

02.

Meselenin Temelini Anlamak

Güvenilir habercilik, gazetecilerin ve editörlerin üzerine konuştukları konuyu anlamalarını gerektirir. İnsan ticaretini konuşurken kullandığımız kelime ve terminolojinin genellikle net yasal tanımları vardır. Gazeteciler bunları dikkatle ve duyarlılıkla kullanmalıdır.

İnsan ticareti insanları kâr için istismar eder ve insan haklarını ihlal eder. İnsan ticareti yapanlar insanları birey olarak hedef alır. Genellikle zorla çalıştırma, ev içi kölelik, cinsel istismar, kölelik ve organ alımı konularında faaliyet gösteren suç örgütleri ile bağlantılıdır. İnsanların menşe ülkelerinin dışına seyahat etmeleri yasak ise veya insanlar hedef ülkelerinde yaşayıp çalışmak için kaydolmamışlarsa insan ticaretine karşı savunmasızdırlar.

İnsan Ticareti Kontrol Listesi:

- Şahsa karşı bir suçtur
- Şahsın rızası olmadan ya da söz konusu şahsın onaylanmış rızası olmadan yapılır

- Daha uzun süreli bir suistimal ilişkisinin bir parçasıdır
- Suistimalden kâr edilmesini içerir
- Ülke içinde veya uluslararası olabilir

Fotoğraf Flickr CC: Rob O'Brien'in (2012) izni ile kullanılmıştır.

İnsan ticareti ile bağlantılı ana uluslararası ve yasal araçlar **Birleşmiş Milletler Sınırşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi** (2000) ve özellikle Kadın ve Çocukların İnsan Ticaretini Engelleme, Bastırma ve Cezalandırma Protokolü (Palermo Protokolü olarak da bilinir) başta olmak üzere protokolleri, **Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Mücadele Sözleşmesi** (2005) ve ayrıca insan ticaretini engellemek ve bununla mücadele etmek ve mağdurlarını korumak konulu **211/36 numaralı AB Direktifi**'dir (2011).

Göçmen kaçakçılığı insanların bir ülkeden bir başka ülkeye seyahat etmesini düzenleyen resmi işlemlerden kaçınarak insanların usulsüzce seyahat etmelerine yardım etme işidir. Bu şahsa karşı bir suç değil, ulusal yasalara karşı bir suçtur. Kaçakçılar sık sık göçmenlerin insan haklarını çiğneyebilmektedirler, ancak rolleri başlıca göçmenlerin aradığı düzenli ve organize göçün sunmadığı hizmetleri sunmaktır.

Birleşmiş Milletlere göre kaçakçılık: *"Doğrudan veya dolaylı yoldan mali veya başka türlü bir maddi fayda sağlamak için bir ülkenin vatandaşı veya kalıcı ikamet edeni olmayan bir şahsın muhtap ülkeye yasa dışı girişini sağlamak."*¹ şeklinde tanımlanmıştır.

1 Bakınız. https://www.unodc.org/documents/south-eastasiaandpacific/2011/04/som-indonesia/convention_smug_eng.pdf

Göçmen Kaçakçılığı Kontrol Listesi:

- Ülkeye karşı bir suçtur
- Söz konusu şahsın rızasını içerir
- Genellikle tek seferlik ticari bir işkidir
- Usulsüz göçü sağlamak için bir ödemenin yapılmasını içerir
- Bir sınırın aşılmasını içerir

Ulusal Sevk Mekanizması insan kaçakçılığı veya köleliğin mağdurları olan insanları tespit edip yardım almalarını sağlamak için devlet kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği yaptıkları bir çerçevenin bir kavramıdır. Bu tür mekanizmalar ulusal ofisler şeklinde bulunmaktadır veya görevlendirilmiş devlet kurumları ve sivil toplum çalışanları arasındaki fiili iş birliği şeklinde de yürütülmektedir. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Mücadele Sözleşmesi uyarınca kurulmuşlardır. Her ülkenin sevk mekanizmasının temelinde potansiyel mağdurları bulup tespit etmek vardır.

Uluslararası Sevk Mekanizması sınırı kapsamlı bir yardımın yapılması ve/veya tespit edilen mağdurların veya potansiyel insan ticareti yapılmış insanların nakledilmesini içeren bir iş birliği anlaşmasıdır. İlk taramadan, resmi tespit ve yardıma, gönüllülerin desteğiyle dönüşe, sosyal olarak dâhil edilmeye ve medeni ve cezai işlemlere kadar sevk işleminin tüm aşamalarını sağlar.

Çeşitli ülkelerdeki yardım alan insan ticaretine maruz kalmış insanların menşe, geçiş ve hedef ülkelerdeki devlet kurumları, hükümetler arası kurumları ve devlet dışı organizasyonların insan haklarını destekleyip koruma yükümlülüklerini yerine getirmek için iş birliği yapmaları üzerine kuruludur.

Kayıt dışı ya da usulsüz göçmenler sık sık yanıltıcı bir şekilde “kaçak” olarak adlandırılır. Bu belli ki önyargı içeren bir terimdir ancak insanlar yasaları ihlal edip yasa dışı göçmeyi seçtiklerinde bazı göç türleri yasa dışıdır. “Usulsüz” ve “kayıt dışı” terimleri daha çok tercih edilir ancak bu terimler kaçakçılığın ve insan ticaretinin yasa dışı olduğunun üzerini örtmemelidir. Tüm usulsüz göçmenler insan ticaretine karşı savunmasız değildir ama özellikle kaçakçıların hizmetlerinden faydalandıklarında suistimal edilmeye ve insan haklarının

çığnemesine karşı savunmasızdırlar. Hedef ülkede usulsüz göç durumunda bulunmak, korku dolu insanların zorla çalıştırma ve köleliği organize eden insanlar tarafından suistimal edilmelerine yol açabilir.

Kölelik veya **Modern Kölelik** şahsın tehditler, şiddet, dolandırıcılık ve/veya yetkinin kötüye kullanılması yüzünden reddetme seçeneğinin olmaması veya bulunduğu yerden ayrılamamasını içeren çeşitli zorlama ve suistimal durumlarını kapsayan çatı terimdir. Kölelik uluslararası insan hakları hukukunda özellikle yasaklanmıştır. Zorla evlendirme, zorla çalıştırma veya insan ticareti gibi durumları da kapsar. Köleliğin yaygınlığını ölçerken uluslararası organizasyonlar zorla çalıştırılan veya zorla evlendirilmiş olarak yaşayan insanların sayıları üzerine yoğunlaşmaktadırlar.

Seks Ticareti bir yetişkinin zorlama, dolandırıcılık, sahtekârlık ya da baskının sonucu olarak fuhuş gibi ticari bir seks faaliyetinde bulunmasıdır.

Çocuk Seks Ticareti çocukların asla seks faaliyetlerinin satışına rıza göstermiş olmaları varsayılmayacağı gerçeği bakımından yetişkin seks ticaretinden farklıdır. Çocuk fuhuşu terimi çocukların ticari olarak cinsel istismar edilmesini tanımlamak için sık kullanılan ama sterilize edilmiş bir terimdir. Çocuk fuhuşu genellikle suç örgütleri tarafından yürütülen bir organize suç türüdür ve birçok durumda insan ticareti yapanlar tarafından desteklenmektedir.

Zorla Evlendirme bir kadının ya da bir kızın, zaman zaman da bir adamın ya da bir oğlanın rızası dışında evlenmeye zorlanmış olmasıdır. Kız ailesi tarafından satılmış olabilir, ailenin borcunu ödemek için verilmiş olabilir ya da kızın "onurunu" temizlemek için verilmiş olabilir.

Ev İçi Kölelik ev içi çalışanların çalıştıkları evden çıkmalarına izin verilmemesidir; genellikle ya hiç ödeme almamaktadırlar ya da çok az ödeme alırlar ve sık sık suistimal edilirler.

Unutmayın: Kölelik sadece insan tarihinin ilginç ve utanç verici bir parçası değildir. 2016 yılında Uluslararası Çalışma Örgütüne göre, dünyanın her yerinden yaklaşık 40,3 milyon adam, kadın ve çocuk modern köle-

lik mağduru olmuştur. Bunların 25 milyonu zorla çalıştırılmıştır ve 15 milyonu da zorla evlendirilmiş şekilde yaşamaktadırlar². Ve bu durum bugün haberlerde yer almaktadır.³

Zorla çalıştırma ILO uluslararası sözleşmesinde, şiddet, tehdit ya da birikmiş borç, kimlik belgelerinin alınması ya da göç düzenleyen kurumlara ihbar tehditleri gibi daha kurnaz yöntemlerle insanların çalışmaya zorlanmaları olarak tanımlanmıştır. Çoğu kölelik ya da insan ticareti vakası zorla çalıştırma ile bağlantılıdır.

Borç Köleliği bir insanın çalışarak geri ödemesi beklenen bir borç almasını içerir. Ancak gerçekte bu borç zamanla büyür ve asla geri ödenemez.

Sözleşmeli Kölelik bir çalışanın sahte bir iş sözleşmesi ile kandırılarak köle durumuna getirilmesidir. İnsanlar istihdam vaatleri ile ikna edilerek getirilirler ancak iş yerine vardıklarında maaşsız çalışmaları beklenir ve kurtulma imkânları olmaz.

Çocuk İşçiliği uluslararası hukukta tanımlanmıştır. Bir çocuğun kendisini ekonomik suistimale maruz bırakan, tehlikeli olması muhtemel olan, çocuğun eğitimini engelleyen ya da çocu-

² Bakınız http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/publication/wcms_575540.pdf

³ Bakınız <https://www.nytimes.com/2017/11/19/world/africa/libya-migrants-slavery.html>

ğun fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ya da sosyal gelişimine zarar teşkil eden işlerde çalışmasıdır. Unutmayın ki çocukların yaptıkları her iş çocuk işçiliği değildir, ancak menfaatlerini tehlikeye atarsa, sağlıklı bir çocukluk dönemi geçirmelerini engellerse ya da okula gitme haklarını ellerinden alırsa bu durum neredeyse kesinlikle haklarının ihlalini teşkil etmektedir.

Çocuk İşçiliğinin En Kötü Türleri çocukların zorla çalıştırıldığı, fuhuş ya da pornografide rol aldığı ya da yasa dışı faaliyetlere katıldığı durumları tanımlamak için kullanılan uluslararası bir terimdir. Çocuk işçiliği ile ilgili başlıca uluslararası ve yasal araçlar **Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Sözleşmeleri** ve **Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesidir**.⁴⁵ Ayrıca çocuk ticareti Birleşmiş Milletler **İnsan Ticareti Protokolü'nde** özellikle ele alınmıştır ve 18 yaşının altındaki herkes için geçerlidir.⁶

Küresel Hedef: Çocuk işçiliğinin, zorla çalıştırmanın, modern köleliğin ve insan ticaretinin yok edilmesi 2015'te Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği küresel gelişim stratejisinin bir parçasıdır. Sürdürülebilir Gelişim Hedefleri ve özellikle 8.7 numaralı hedef 2025 yılına kadar çocuk işçiliğinin en kötü türlerinin yok edilmesi için bir karar içermektedir. Bu çok iyimser bir hedeftir.

4 <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

5 Bakınız <http://www.ilo.org/global/standards/subjects-covered-by-international-labour-standards/child-labour/lang-en/index.htm>

6 Bakınız <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx>

03. Haber Merkezi Stratejileri

İnsan ticaretinin medyada yer alış şekli, editörlük kapsamındaki tüm boyutlarda bağlam, şefkat ve profesyonellik içermesini sağlayacak şekilde yapılandırılabilir. Özellikle haber merkezleri;

İnsan ticareti hakkındaki kamu politikasını **anlamalıdır**. Çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasi sorunlar insanları insan ticaretine ve suistimal edilmeye savunmasız bırakır. Bunlar göç kanunlarını, yoksulluğu, ırk ve cinsiyet ayrımını, devlet yolsuzluğunu, duruma uygun olmayan yasaları ve yönetmeliklerin uygun şekilde uygulanmamasını içerir. Gazeteciler bu durumlardan haberdar olmalılar.

Uluslararası yasalar gereğince insanların güvenli ve emniyetli seyahatlerine ve ayrıca hedef ülkelerde iş gücü piyasasına erişim ve ikamet etme hakkı arama özgürlüklerine istinaden uluslararası standartları **incelemelidir**.

İnsan ticaretini tespit etmek için sistemlerin olup olmadığını araştırmak için ve ulusal düzeyde ticareti yapılmış

Fotoğraf Flickr CC: Steve Bustin'in (2014) izni ile kullanılmıştır

çocukların ve yetişkinlerin korunması ve rehabilitasyonun sağlanması için var olan önlemleri incelemek için hedef ve kaynak ülkelerini **gözetlemelidir**.

İnsan ticareti, zorla çalıştırma, modern kölelik ve çocuk haklarını ihlal edenlere karşı mücadele eden gruplarla iyi ilişkiler **kurmalıdır**.⁷ Birçok durumda gazeteciler ve müdafaa grupları arasında kopukluk olur.

7 Kılavuzun bağlantılar ve iletişim kurulacak kurumlar bölümüne bakınız.

Bazı gruplar yeteri kadar haberi yayımlanmayan insan ticareti ya da zorla çalıştırma türlerinin şaşırtıcı gerçeklerini duyurmaktan çekinmektedirler (örneğin gazetecilere mağdurların görüşmelerine erişim sağlayarak). Daha iyi bağlar kurulduğunda hikâyenin oluşturulması için çok önemli olan gazetecilerin erişebileceği güvenilir araştırmaların ve verilerin eksikliğini yarattığı sorunu çözmeye de yardım eder.

Güven tesis etmek: *Medya ve STK'lar editörlük bağımsızlığını veya yardım projelerinin bütünlüğünü tehlikeye atmadan ve insan ticareti mağduru olan insanların şerefine zarar vermeden birlikte çalışabilirler.*

İç kapasiteyi **tesis etmelidir.** Gazetecilerin insan ticareti ile ilgili bilgilerin incelenmesi ve araştırması için yeterli vaktinin olmasını sağlamalı ve araştırmacı haberciliğe yatırım yapmalıdır. İnsan ticareti ile ilgili meselelere kurum

içi haber merkezi bilgilendirme toplantıları düzenlemelidir. İnsan ticareti, göç ve modern kölelikle ilgili meseleler hakkındaki şikâyetler dâhil olmak üzere se-yircilerden alınan bilgilerle başa çıkabilmek için acil telefon hatları ve sistemler tesis etmelidir.

Kamu makamları ve uluslararası birimler ile yakından çalışarak, özellikle insan ticareti mağdurlarının rakamsal verilerinin verilmesi konusunda insan ticareti, zorla çalıştırma ve usulsüz göç konularında veri toplama ve bilgi paylaşımına **katkıda bulunmalıdır.**

Kamu bilincini arttırmak için insan ticareti ve ilgili konularda odaklı kampanyalar **geliştirmelidir.** Bunun gibi editörlük girişimleri ayrıca kamunun haberciliğe olan güvenini de artırabilir. **CNN'in Özgürlük Projesi, Kölelik: Bir 21. Yüzyıl Laneti** ve Aljazeera'nın kampanyası medyanın bu mesele ile bağlantılı olarak etkili habercilik sunmasının iki iyi örneğidir.

04. Doğru Uygulamalar

Etik haber merkezleri kaliteli habercilik için şarttır. İnsan ticaretinin haberinin yapılması etik haberciliğin bilgisini ve etik haberciliğin temel prensiplerine bağlı çalışmayı gerektirir. Bunlar:

- 1. Doğruluk ve gerçeklere dayalı habercilik.** Kötü niyetli yalanlardan, sahte haberlerden ve doğrulanmamış bilgilerden kaçınin.
- 2. Bağımsızlık.** Vicdanınıza göre hareket edin. Göçmen karşıtı propagandalar yaymayın ya da siyasi veya başka türlü çıkarı olanların hoparlörü olmayın.
- 3. Tarafsızlık.** Hikâyenin tüm taraflarını anlatmayı unutmayın. Özellikle insan ticaretinin travmasının mağdurlarına ve bundan kurtulanların sesini duyurun ve bir yandan da ev sahibi ülkelerdeki insanların geçerli endişelerine değinin.
- 4. İnsanlık.** Haberciliğin kimseye zararı olmamalıdır. Haberciliğinizde şefkat gösterin. İnsan ticaretine maruz kalmış

insanların yaşadıkları fiziksel ve duygusal krizin çözümlerine dikkat çekin.

- 5. Mesuliyet ve şeffaflık.** İşinizin sorumluluğunu üstlenin. Hataları düzeltin ve her zaman kim olduğunuzu bildirin; açık yöntemler uygulayın.

Gazeteciler çalışmalarının tüm boyutlarında bu temel prensipleri uygulamalıdır. Gazetecilerin insan ticareti gibi travmaların mağdurlarına saygılı olma görevleri olduğunu unutmayın. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Basın Fotoğrafçıları Derneği Etik Kuralları'nda şöyle yazar:

"Fotoğraflara konu olan herkese saygı ve onurlu davranın. Fotoğraflara konu olan tehlikedeki insanlara özel bir dikkat ile yaklaşın ve suç ve trajedi mağdurlarına şefkat ile yaklaşın. Özel, acı anlara yalnızca toplumun bunu görmek için son derece önemli ve haklı bir ihtiyacı var ise dâhil olun."⁸

⁸ Gazeteciler için tam bir prensipler ve standartlar listesi <http://accountablejournalism.org> adresinde bulunmaktadır.

Başlangıç Soruları

Bu sorular gazetecilerin insan ticareti vakalarını teşhis etmelerine yardımcı olacaktır. Aşağıdaki herhangi bir sorunun cevabı "evet" ise dikkatli olun ve tavsiye almak için bu kılavuzdaki kaynakları kullan.

1. İlgilenmekte olduğum kişi şiddet, psikolojik zorbalık veya başka bir kontrol şekli vasıtasıyla bu duruma girmeye zorlanmış mı?
2. Şiddet veya tehdit mağdurları mı?
3. Para ödemeye zorlanmışlar mı?
4. Kendilerinden daha iyi durumda olup onlar üzerine nüfuz sahibi birisi tarafından baskıya maruz kalmışlar mı?

Genel olarak gazeteciler ve editörler yanlış bilginin, sosyal ağlardan sahte haberlerin ve menfaati olan insanların propagandalarının tuzaklarından kaçınılmalıdır. Aşağıdakileri uygularlarsa bunu en iyi şekilde yapabilirler.

Gerçeklere bağlı kalıp istatistikler hakkında şüpheli olurlarsa. Rakamlar hikâyeleri oluşturur ama yanıltıcı da olabilirler. İnsan ticareti, modern kölelik ve zorla çalıştırmanın gizemli ve gizli doğasından dolayı doğru sayımların yapılması mümkün değildir. Uydurma veriler sürekli bir tehdit teşkil etmektedir.

Gazeteciler rakamları içeren iddiaları araştırmalı ve doğrulamalıdır; istatistiklerin doğruluğunu kontrol etmeli ve gerektiği durumlarda doğrulanmamış bilgiler konusunda kamuya "sağlık uyarıları" vermelilerdir.

En güvenilir tahmini değerlerimizin Uluslararası Çalışma Teşkilatı ve bu kılavuzlarda bahsi geçen diğer uluslararası kurumlardan geldiğini unutmayın ama bu tahminler ve bu tahminlere ulaşım yöntemi habercilerin incelemesine tabi tutulmalıdır.

Yanlış kanılarla mücadele ederlerse.

Medyanın seks ve sansasyonelizme olan odağının yol açtığı sık rastlanan bir yanlış kanı da insan ticaretinin genellikle cinsel istismar ile ilgili olduğu ve en çok kadınların ve kızların başına geldiğidir. Aslında insan ticaretinin çoğunluğu cinsel istismardansa zorla çalıştırmayı içerir. Seks ticareti (yetişkin erkekler ve oğlarda da dâhil) mücadele edilmesi gereken önemli bir sorundur ama zorla çalıştırmaya odağın azaltılması pahasına olmamalıdır.

Pozitif olup çözümlere işaret ederlerse.

Mağdur olmuş insanların dayanıklılığına ve kurtarılmalarına odaklanmak önemlidir. Kurtulmuş insanlar çok ilginç hikâyeler anlatıyorlar. Pozitif ve dengeli bir bakış açısı sunmak izleyicilerin ve okuyucuların söylediğiniz şeye olan güvenini tesis eder. Arka plan çalışmalarınızda politika meselelerini inceleyin ve bunların nasıl geliştirilebileceğini sorgulayın.

Röportaj Kilavuzu

Parayı takip ederlerse. İnsan ticareti endüstrisi ve modern kölelik herkes için ucuz mallar çıkaran zorla çalıştırılan insanlar yaratır. Ülke içinde ve yurt dışında inceleme gerektiren küresel bir endüstridir.

Bazı mükemmel araştırma çalışmaları yapılmıştır. Örneğin ikisi de 2017’de yayımlanmış olan [BBC’nin Satılık İnsanlar \(Humans for Sale\)](#) belgeseli ya da [Almanya’da ARD’ın](#) benzer bir programı.

Medya ayrıca yerel düşük kaliteli hizmetlerin (araba yıkamacıları, manikür-cülerin, inşaat alanlarının) nasıl ucuz işçilik üzerine çalışma modelleri kurduklarını araştırabilir. Bunlar potansiyel olarak ticareti yapılmış insanlar mı? Gazeteciler parayı takip edip köleliğin lekesini taşıyan hammaddeleri arayabilirler. Haberlerini okuyup izleyen kitlelere hepimizin nasıl insan ticareti ile bağlantılı olabileceğimizi gösterebilirler. Bu insanların dikkatini çekecektir.

Umut inşa ederlerse. Kamunun insan ticaretinin mağduru olan ya da zorla çalıştırılan insanları kalıcı olarak hasar görmüş çaresiz insanlar olarak görmeleri çok kolaydır. Bu her zaman doğru değildir. İnsan dayanıklılığını ön plana çıkarıp modern kölelik ve zorla çalıştırma trajedisinin içinden hayatlarını tekrar kurmayı başaran insanların hikâyelerini anlatan habercilik ürünleri farklı bir hikâye anlatıyor.

İnsan ticareti ve kölelik trajedisi haber olmayı hak etmektedir ama gizli bir suç olduğu için çoğu durumda araştırmacı gazeteciliği desteklemek için devasa miktarda kaynak gerektirmektedir. Kurtulan insanlara erişim sağlamak bazen zordur ve bir hikâyeyi ana akıma taşıyan faktör büyük ölçüde bu insanların sesleridir.

Unutmayın: *Haber medyasının elinde büyük bir güç vardır. Gazeteciler insanlarla iletişime geçince insanların, halk tarafından tanınınca kendilerine ve başkalarına oluşturdukları tehlikenin farkında olmadan gururları okşanabilir. Bu durum insani felaket, savaş ve başka travmatik olaylar ile ilgilenen insanlar kadar özellikle insan ticaretinin drama ve trajedisine kapılmış olan insanlar için de geçerlidir.*

Gazetecilerin haber kaynakları ile ve özellikle insan ticaretinin mağdurları ve insan ticaretinden kurtulanlarla iletişime geçerken mümkün olduğu kadar şeffaf olmaları gerekmektedir. Gazeteciler aşağıdakileri yapmalıdır.

- Kişinin reşit yaşta olup olmadığını belirlemelidir. 18 yaşının altında ya da reşitlik yaşının altında.
- Bilgi kaynaklarının savunmasızlık durumlarını değerlendirmelidir

(özellikle genç insanlar ya da travma ve şiddet mağduru olmuş insanlar).

- Özel hayata saygı göstermelidirler. Herkesin özel hayata sahip olma ve kendisine saygı ile davranılmaya hakkı vardır ama bu durum özellikle çocuklar için geçerlidir.
- Çocukların röportajlarının onlardan sorumlu bir yetişkin veya veli eşliğinde yapılmasını sağlamalıdır.
- Habercilik sürecini ve hikâyelerinin neden önemli olduğunu anlatmalıdırlar.
- Son derece olağanüstü durumlar hariç insan ticareti ile ilgili meselelerin haberini yaparken hile ve kandırmadan kaçınmalıdırlar.

Unutmayın: *Mağdurun ebeveyni ya da velisi yoksa ya da okuma yazması yoksa ve kurtulan kişiyi temsil eden kurum etik değil ve güvenilmezse gazetecinin kendi vicdanına güvenip etik kararlar alması gerekir. Bu durum insanoğlunun etik anlayışını göstermenin en önemli olduğu durumdur.*

Aşağıda insan ticaretinden kurtulan bir insan ile röportaj yapan etik bir gazetecinin soracağı soruların ek bir kontrol listesi bulunmaktadır.

- Bu röportajı neden yaptığımı ve hikâyemin amacını net bir şekilde açıkladım mı? Niyetim konusunda tamamen şeffaf oldum mu?
- Verdikleri bilgilerin yayımlanmasının potansiyel sonuçlarının

farkında olmalarını sağlamak için (örneğin genç bir insanı ya da içinde bulunduğu durumda savunmasız olan bir insanı) kişiyi korumaya özen gösterdim mi?

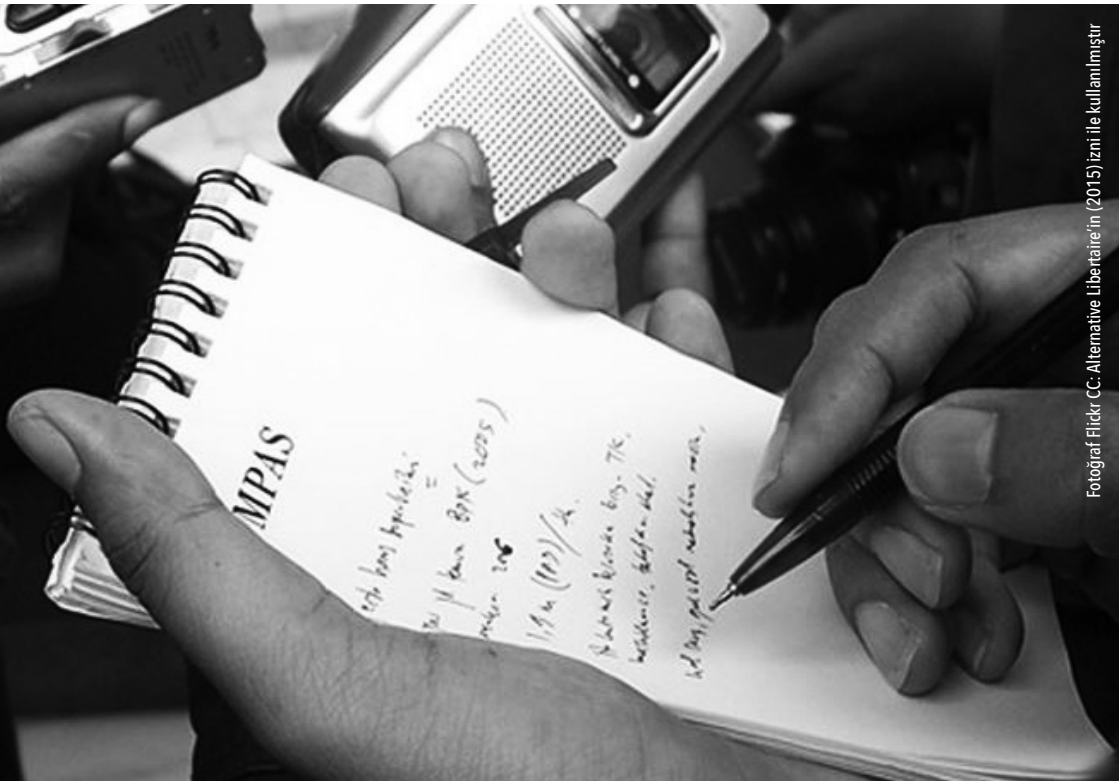
- Röportajımızın koşullarını ve “kayıt dışı”, “arka plan”, “alıntılanmak için değil” veya kullandığımız başka etiketlerin anlamlarını tam olarak anladıklarından emin miyim?
- Bir bilgi kaynağı kişi röportajı kabul etmeden önce bir şart koşmak istiyorsa sınırlarım nelerdir? Bir bilgi kaynağı kişinin röportaj ile ilgili masraflarını ödemeli miyim? Ödenebilecek olan geçerli masraflar neler olabilir?
- Röportajımın sonucu olarak ortaya çıkan sorunlar olması durumunda bilgi kaynağı kişiye hukuki temsil gibi başka destekler vermeyi kabul eder miyim?
- Fotoğraf çekmeden önce ve video kaydı almadan önce izin istedim mi?
- Uygun sorular sordum mu? Travmatik deneyimleri yeniden canlandırmaktan kaçınıp röportaj yapılan kişinin serbestçe konuşmasına izin verdim mi?
- Röportaj olan kişinin yaşamış olduğu deneyimin pozitif yönlerine odaklandım mı? Röportaj olan kişinin yayımdan önce raporumu hatalar için kontrol edip edemeyeceğini açık bir şekilde belirttim mi?
- Tüm önemli sorular sorulup cevapları alındı mı? Dikkatli ve hassas olup röportaj olan kişinin menfaatini korudum mu?

Anonimlik ihtiyacı olan insanların faydalanabilmesi gereken bir haktır ama asla rutin olarak herkese verilmemelidir. İnsan ticareti konusunda en tehlikede olan kişilerin korunması, gazetecilerin

kişiler isteseler de istemeseler de suistimal edilmiş mağdurlar ve kimlikleri bilinirse tehlikede olabilecek kişiler için anonimliğin verilmesinin düşünmelerini gerektirmektedir.

Gazeteciler İnsanlık Adına Kuralları Çiğnemeli Midir?

Bazen gazeteciler bilgi kaynakları ile çalışmalarının etik temeline zarar veren çok anlamlı ilişkiler kurabilirler. 2014'te İsveç radyo televizyon habercisi Fredrik Önnvall göç krizinin haberini yapma görevindeyken 15 yaşındaki bir Suriyeli mülteci oğlan ile arkadaş oldu. Kendisi ve ekibi çocuğun İsveç'e gitmesine yardım etmeye karar verdiler. Yaptıkları çocuğun yolculuğu konulu film İsveç'in bir kamu televizyon kanalında yayımlandı ve çok beğenildi. Ama sonrasında kendisine insan kaçakçılığından dava açıldı ve hüküm giydirildi. Hareketleri habercilik dünyası içinde gazetecilerin haber yapma sürecindeki rolü üzerine şiddetli bir tartışma tetikledi. Hikâyenin katılımcısı olmalı mı? Yoksa sadece izleyici mi olmalı?

Fotoğraf Haberciliği Kilavuzu

Her gazeteci o anda bir tür kölelik ya da zorla çalıştırma durumunda olan insanlarla röportajlar ve bu insanların fotoğraflarını ve videolarını ister. Sık sık insan ticaretine yakalanmış insanları içeren göçmen ölümlerinin draması ve trajedisi etkileyici bir fotoğraf kaynağı olmuştur ama birçoğu şu anda tartışmalıdır.

Savunmasız, korkmuş ve suistimal edilmiş insanların bulunduğu bir durumun içine bir haber ekibini sokmanın travmatik olabileceğini unutmayın. Gazeteciler insan ticaretinden mağdur olmuş insanları çekerken güvenli ve rahatlatıcı bir ortam yaratmak için ellerinden geleni yapmalıdırlar.

Habercilik hikâye anlatımında etkileyici görüntülerle güçlendirilir ama medyanın stereotipleri destekleyen yüzeysel izlenimleri aktarmaktan kaçınması son derece önemlidir.

Sansasyonizm, ihlal ve voyörizme hitap eden fotoğraflar ve filmler çekmekten kaçının.

Her zaman kişilerin video kaydı ve fotoğraflarını çekerken izin isteyiniz; bu

halka açık durumlarda muhtemelen gerekli olmayacaktır. Mümkünse önceden yazılı izin almaya çalışın.

Cinselleştirilmiş ve klişe görüntüler kullanmaktan kaçının; zincirlenmiş bir kız, üzerinde barkod olan bir insan ya da parmaklıkların arkasında veya pis bir genelevde bir çocuk. Bunlar yanıltıcı olan insan ticareti stereotiplerine katkıda bulunmaktadır. Örneğin insan ticaretinin birçok mağduru bu hayattan kurtulmuştur ve toparlanmaktadır. Birçoğu şiddetle suistimal edilmek için zorlanmamıştır, duygusal olarak manipüle edilip bağımlı hâle getirilmiştir.

Açık şiddet içeren görüntülerden kaçının. Aşırı şiddet görüntülerinin gösterilmesinin kamunun faydasına olması çok nadir bir durumdur. Genel olarak, editörler ve film yapımcıları ne kadar fiziksel zarar görüntüsünün kabul edilebilir olduğunu düşünmelidir. Çizgiyi ne zaman çekeceğiz? Hikâyeyi anlatmak için kölelik ve insan ticaretinin mağdurlarının yaralarını, berelerini ve kırık uzuvlarını göstermek gerekli midir?

İyi habercilik, insan ticaretinin mağdurlarını ve insan ticaretinden kurtulanları daha da suistimal etmek yerine güçlendiren görüntüler ve mesajlar ile insan ticaretine karşı mücadelenin bilincini arttırmalıdır.

Hikâyeyi resmetmek: Para...

Fotoğraf: Fact Retrieval'in izni ile kullanılmıştır

İnsan ticareti küresel olarak 9 milyar dolar ve 31,6 milyar dolar arası kazanç sağlamaktadır.

Ya da seks...

Fotoğraf: Badgerherald.com

Üzerine bir barkod olan ve yüzü görünmeyen bir insanın resmi insan ticaretinden kurtulanların durumunu insanlaştırmaya nasıl yardımcı oluyor?

Seks medyanın hoşuna gidiyor

Ana meseleler zorla çalıştırma, insan ticareti ve modern köleliktir ama cinsellik meselesi sıkça medya manşetlerinde başrolde. 2013'te Joseph Rowntree Vakfının yaptığı Birleşik Krallık medyasından 3000 raporun detaylı bir analizini içeren bir araştırmanın sonucunda cinsellik ögesi içeren insan ticareti hikâyelerinin zorla çalıştırma ya da modern kölelik ile ilgili hikâyelerden daha çok habere konu edildiği tespit edilmiştir. Bu tür raporlar meselenin daha geniş çapta tartışılmasına vesile olabilir ama araştırma daha büyük sorun olan modern köleliğin büyük ölçüde gerektiğinden daha az haber yapıldığını belirtmiştir.

Göç: Siyasetin Medya Haberlerini Çarpıtması

Göç konusunda yükselen negatif sesler medyanın ilgisini, gözünün önünde bile olsa insan ticaretinden daha çok çekiyor gibi görünüyor. Etik Habercilik Şebekesi (Ethical Journalism Network) ve Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezinin (International Centre for Migration Policy Development) 2015⁹ ve 2016'de¹⁰ yayımladıkları ülke raporlarında sık sık yanlış ya da çarpıtılmış bilgilere dayanan medya haberlerinin üzerindeki haksız siyasi baskının zorla çalıştırma, çocuk işçiliği ve insan ticareti gibi daha derin sorunlardan ilgiyi çektiğinin bariz delilleri vardı. Medya ve haberciliğin zor görevi göç meselesinin gerçek olaylarına uygun alanı ayırırken açık açık işlenen insan hakları istismarı suçunu ortaya çıkarmak ve haberini yapmaktır.

9 Bakınız <http://ethicaljournalismnetwork.org/resources/publications/moving-stories>

10 Bakınız <http://ethicaljournalismnetwork.org/resources/publications/media-mediterranean-migration>

05.

Bağlantılar ve İletişim Kurulacak Kurumlar

KISALTMALAR

ILO	International Labour Organisation - Uluslararası Çalışma Örgütü
ICAT	Inter-Agency Co-ordination Group Against Trafficking - Birimler Arası İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Grubu
MMD	Migration and Mobility Dialogue (Africa) - Göç ve Hareket Diyalogu (Afrika)
OSCE	Organisation for Security and Co-operation in Europe - Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
ICMPD	International Centre for Migration Policy Development - Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees - Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
IOM	International Organisation for Migration - Uluslararası Göç Örgütü
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights - Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
IDMC	International Displacement Monitoring Centre - Uluslararası Yerinden Edilme Gözlem Merkezi
ICRMW	Convention on Protection of Rights of Migrant Workers - Göçmen İşçilerin Haklarının Korunmasına Dair Sözleşme
GMG	Global Migration Group - Küresel Göç Grubu

GCIM	Global Commission on International Migration - Uluslararası Göç Küresel Komisyonu
CERD	UN Commission on Elimination of Racial Discrimination - Irk Ayrımcılığının Tasfiyesine İlişkin Uluslararası Sözleşme
PICUM	Platform International Co-operation on Undocumented Migrants - Kayıt Dışı Göçmenler Uluslararası İş Birliği Platformu

Medya ve gazetecilerin bilmeleri gereken uluslararası teşkilatların bazı kilit siyasi girişimleri ve kaynakları:

Rabat Süreci (Rabat Process)	Göç ve Gelişim Üzerine Avrupa Afrika Diyalogu.
Hartum Süreci (Khartoum Process)	Avrupa Birliği Somali Yarımadası Girişimi <u>Göç ve Hareket Diyalogu</u> (MMD) dâhilindeki Afrika Kıta Diyalogu.
Budapeşte Süreci (Budapest Process)	Düzenli göç için 50 ülke arasındaki bir danışma süreci.
Prag Süreci (Prague Process)	Avrupa Birliği, Shengen Bölgesi, Doğu Ortaklığı, Batı Balkanlar, Orta Asya, Rusya ve Türkiye ülkeleri arasındaki odaklı bir göç diyalogu.
Akdeniz Transit Göç Diyalogu (Mediterranean Transit Migration Dialogue)	Göç ve göç ile ilgili meseleler ile ilgilenen yetkililerin danışma diyalogu.
Küresel Göç Sözleşmesi (Global Compact for Migration)	Avrupa Birliği'nin göçe bütün bir yaklaşım girişimi.
İnsan Ticareti ile Mücadele Etmek İçin Küresel Eylem Planı (Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons)	Avrupa Birliği'nin insan ticareti ile mücadele etme stratejisi.

Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organisation)	Avrupa Birliği'nin zorla çalıştırma ve çocuk işçiliği üzerine kilit organizasyonu.
Birimler Arası İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Grubu (Inter-Agency Coordination Group Against Trafficking in Persons):	Birleşmiş Milletler birimlerinin insan ticareti ile mücadele etmek için iş birliği.
İnsan Ticaretine Karşı İttifak (Alliance Against Trafficking in Persons)	Avrupa'daki Güvenlik ve İş Birliği Organizasyonlarının geniş uluslararası forumu.
Alliance 8.7:	Çocuk işçiliği ile mücadele eden uluslararası ittifak.
Göç Haber Merkezi (Migration Newsdesk)	Uluslararası Göç Örgütü tarafından gazeteciler için kurulmuştur.
Göç Hikâyeleri (Migration Stories)	Briefings from the United Nations High Commissioner for
İnsan ticareti ile mücadele eden projeler	Bu alanda ve özellikle insan ticareti konusunda güçlü ve politika odaklı araştırmalar yapan Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezinin faaliyetlerinin özetleri.

Medya Bağlantıları:

<https://www.freetheslaves.net/about-slavery/faqs-glossary/>

Gazetecilere tavsiyeler veren mükemmel çalışmalar yapan birçok uluslararası STK'dan biri.

<https://gijn.org/human-trafficking-resources-best-practices-in-reporting/>

Gazetecilere ve medya kuruluşlarına Küresel Araştırmacı Gazeteciler Şebekesinden (Global Investigative Journalists Network) doğru uygulama örnekleri ve tavsiyeler veren mükemmel bir kaynak.

Daha Fazla İyi Haber Örneği:

<http://programm.ard.de/TV/Themenschwerpunkte/Politik/Aktuelle-Reportagen/Startseite/?sendung=28487337027833>: Zorla çalıştırma, ev içi kölelik, ve cinsel istismar meselelerini ele alan Almanya'da modern kölelik konulu bir ARD belgeseli. Gazeteciler kurtulan insanlarla, kamu çalışanlarıyla, STK'larla ve polis memurlarıyla konuşup Almanya'da modern köleliği engellemek için yollar ararlar.

<http://www.zeit.de/wirtschaft/2016-05/sklaverei-ausbeutung-global-slavery-index-komplexitaet/komplettansicht>: 31 Mayıs 2016 tarihli modern köleliği konu alan bir makale; mülteci krizinin ortaya yeni zorluklar çıkarmasını ele alır, tüketim ürünlerinin fiyatını düşük tutmak için zorla çalıştırmanın nasıl küresel bir iş stratejisinin bir parçası olduğuna odaklanır.

<http://youtu.be/APN4Q62uatk> : Bağımsız bir film yapımcısından, France Televisions tarafından finanse edilmiş ve 2016'da France 5 kanalında yayımlanan Fransa'da modern kölelik konulu etkileyici bir belgesel.

<https://www.theguardian.com/membership/audio/2016/may/23/patrick-kingsley-on-europes-refugee-crisis-guardian-live-event>: Birleşik Krallığın önde gelen gazetecilerinden biri olan The Guardian'dan Patrick Kingsley, mülteci krizinin haberini yapmanın zorluklarından bahsediyor.

<https://www.theguardian.com/world/2015/apr/24/libyas-people-smugglers-how-will-they-catch-us-theyll-soon-move-on> Bir Guardian araştırması Libya'nın balıkçılık ekonomisinin, insan kaçakçılarının Akdeniz'de mülteci ve göçmen taşımak için tekneleri satın almalarıyla nasıl bastırıldığını açıklıyor.

Var Olan Kılavuzların Seçilmiş Bir Listesi:

http://www.who.int/mip/2003/other_documents/en/Ethical_Safety-GWH.pdf Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) İnsan Kaçakçılığı Mağduru Kadınlarla Röportaj Yaparken Uygulanacak Etik ve Güvenlik Önerileri 2003. Bu önerileri destekleyecek arka plan yazıları dışında WHO'nun belgesi "İnsan Kaçaklığı Mağduru Kadınlarla Etik ve Güvenli Röportaj Yapmanın On Kılavuz İlkelere" içerir.

https://www.unicef.org/media/media_tools_guidelines.html

UNICEF Çocukların Haberinin Etik Olarak Yapılmasının İlkeleri ve Kılavuzu. Bu belgenin amacı "medyanın yaşlarına uygun ve hassas bir yaklaşımla çocukların haberinin yapılmasına yardımcı olmaktır. Kılavuz etik gazetecilerin iyi niyetlerine destek olmak amaçlıdır: çocukların haklarını ihlal etmeden kamunun menfaatine hizmet etmek."

<https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2008/BP012TheRoleoftheMedia.pdf>

Birleşmiş Milletler İnsan Ticareti ile Mücadele Küresel Girişimi (UN.GIFT) gazetecileri eğitmek ve haberciliğin kalitesini arttırmak için bir araştırma yayımladı; İmaj Yaratımında Medyanın Rolü (2008).

<http://www.astra.org.rs/en/pdf/novinari08ENG.pdf>

Gazeteciler İçin Bir İnsan Ticareti El Kitabı (2008). Sırp bir STK (Astra) tarafından medyanın insan ticaretini ele almasına yardımcı olmak için geliştirilmiş bir el kitabı. Benzer zorluklarla mücadele eden başka ülkeler için de faydalı olacaktır.

http://mirpal.org/files/files/Torgovlya_lyudmi.pdf

2013 yılında, Rus Gazeteciler Birliği (the Union of Russian Journalists) (STK) ve Moskova Devlet Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi, OSCE'nin desteği ile öğrenciler ve medya fakültelerindeki yüksek lisans öğrencileri için 2013 yılında "СМИ против ТЛ" adlı Rusça bir el kitabı yayımlamıştır.

<http://www.ethicaljournalismnetwork.org>

Geniş anlamda Akdeniz bölgesindeki 30 ülkede medyanın göç konusunu nasıl ele aldığı konusunda gazeteciler için Göç Haber Yapımı Kılavuzu ve 2016 ve 2017 yıllarında iki uluslararası rapor yayımlamıştır.

Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD)
2017